

Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2008

Juryrapport

De prijs

De Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek is een prijs voor een journalistieke productie over onderwijs, die een bijdrage levert aan het publieke debat. Het is nadrukkelijk een prijs voor hoogwaardige journalistiek. Dat wil zeggen dat het om een productie moet gaan die beoogt feiten weer te geven en deze onderzoekt en/of analyseert. Producties die op de eerste plaats een mening verkondigen, komen niet in aanmerking. Het is immers de bedoeling van de Prijs om het debat over onderwijs te verrijken met feiten.

In dit eerste jaar van de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek ontving de jury 41 inzendingen. Daaronder bevonden zich negen columns en opiniestukken. Die vielen dus buiten de beoordeling. Met de overige 32 inzendingen, heel wat meer dan we dit eerste jaar hadden verwacht, ging de jury aan het werk.

De criteria

Bij de beoordeling van de inzendingen heeft de jury zich uiteraard aan haar opdracht gehouden: de productie moet bijdragen aan het publieke debat, hij moet feitelijk zijn en er moet sprake zijn van duiding. Het gaat er niet om of een inzending daadwerkelijk aan het publieke debat heeft bijgedragen, want dan zou het een 'effectprijs' zijn. De impact van een productie is immers van veel meer factoren afhankelijk dan van de kwaliteit van het werk.

Omdat de productie gericht moet zijn op een breed publiek, stelde de jury tevens als eis dat het werk qua inhoud en qua presentatie toegankelijk moet zijn. De aard van het medium - krant, tijdschrift, radio, televisie, website - hebben we daarbij, conform onze opdracht, buiten beschouwing gelaten.

De nominaties

Aldus zijn we gekomen tot zes nominaties.

Hanne Obbink, *Trouw*, een reeks artikelen over de kloof tussen vmbo en havo
Het probleem waar het in deze artikelen om gaat, de kloof tussen vmbo en havo, is goed en duidelijk neergezet. De verhalen zijn geschreven in een prettig leesbare stijl. In de aanpak zijn beleid en praktijk van het onderwijs goed gecombineerd. De stukken zijn neutraal, maar toch spreekt er engagement uit.

Gaby van der Mee, *het Onderwijsblad*: Koninginnen en krenge

Een verhaal over pesterijen tussen meisjes. Op een originele manier opgeschreven en uiterst relevant. Veel mensen hebben op latere leeftijd immers nog last van de pesterijen die ze op school te verduren hebben gekregen. Een herkenbaar verslag van de dagelijkse praktijk op scholen.

Yvonne van de Meent, *het Onderwijsblad*: Spaartegoeden groeien, investeringen dalen
Een gedegen journalistiek onderzoek naar de financiële reserves van middelbare scholen, dat de auteur in 2005 voor de eerste keer en in 2007 voor de tweede keer heeft gedaan. Opnieuw komen er bijzondere feiten aan het licht: er blijft steeds meer geld ongebruikt op de bank staan, in plaats van minder. De soms complexe materie is op zeer toegankelijke wijze beschreven. Het lange verhaal is vakkundig gestructureerd en persoonlijk gemaakt, waardoor het tot het einde prettig leesbaar blijft. Het is een verhaal dat grote impact heeft gehad op het onderwijsbeleid en nog steeds heeft.

Anja Vink, *het Onderwijsblad*: Barlaeus Gymnasium is achterstandsschool
Een verhaal over de vreemde uitwerking van een nieuwe regeling voor scholen met leerlingen uit achterstandsgroepen. Hoe scholen die het niet nodig hebben extra geld krijgen en scholen die het wel nodig hebben op een houtje moeten bijten. Een goed geschreven stuk, met uitkomsten die de Haagse politiek niet onberoerd hebben gelaten. De onbedoelde gevolgen van ingewikkelde regelgeving zijn helder, toegankelijk en persoonlijk uiteengezet.

Anja Vink, *NRC Handelsblad M*: Dit onderwijs vergroot de achterstand
Net als de eerstgenoemde nominatie gaat deze inzending over de kloof tussen vmbo en havo/vwo. Het is een goedgeschreven verhaal dat ondanks de lengte tot het einde blijft boeien. Een uiterst relevant onderwerp, dat door een evenwichtige combinatie van beleid- en praktijkinzichten begrijpelijk en toegankelijk wordt gemaakt. De auteur combineert de analyse van het abstracte probleem met een beschrijving op kleinere schaal: die van een school in Rotterdam en zijn markante directeur Sean Clancy.

Vuk Yanic, IDTV: *Meester Ben*

De enige audiovisuele inzending van dit jaar is meteen een knaller. De prachtig gemaakte documentaire laat zien hoe een goede leerkracht ook goede resultaten kan boeken op een achterstandsschool. Wat maakt een leerkracht tot een fantastische leerkracht? Door het ontbreken van commentaar mag de kijker zijn eigen conclusies trekken.

De afwegingen

Wie van deze zes genomineerden verdient het nu om de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek te winnen? Het gaat om stuk voor stuk hoogwaardige inzendingen, die aan de criteria voor de prijs voldoen. De afwegingen van de jury droegen dus het karakter van ‘een beetje meer dit en een beetje meer dat’. Dat ging zo:

- Het stuk dat Anja Vink schreef voor *het Onderwijsblad* over de uitwerking van de nieuwe regels voor scholen met achterstandsleerlingen, laat een stomiteit van de overheid zien. De jury is echter vooral op zoek naar bijdragen die het brede publieke debat over onderwijs stimuleren. Dat doet dit artikel in mindere mate omdat het onderwerp daarvoor te smal is. Daarom viel deze nominatie af.
- De reeks artikelen van Hanne Obbink in *Trouw* over de tweedeling in het onderwijs gaat over een zeer relevant onderwerp. Maar door het fragmentarische karakter, veel korte stukken die geen duidelijke verbinding hebben met elkaar, is de impact op de lezer niet zo groot. Daarom viel ook deze nominatie af.
- Het mooie verhaal van Gaby van der Mee voor *het Onderwijsblad* over pesten op school, dat ook zo’n prachtige titel meekreeg: ‘Koninginnen en krenge’, kaart een belangrijk probleem aan en nodigt ook zeker uit tot debat. Dat debat gaat echter vooral over de rol die het onderwijs zou moeten spelen in het oplossen van een

maatschappelijk probleem, pesten, en niet zozeer over het onderwijs zelf. Daarom viel deze nominatie af.

- De documentaire *Meester Ben* van Vuk Yanic maakt diepe indruk op de kijker en maakt ook zeker discussie los over de noodzakelijke kwaliteiten van leraren. Pas na lang beraad heeft de jury deze bijdrage terzijdegelegd. Het was onze opdracht een prijs uit te reiken voor een journalistieke productie. En journalistiek is niet alleen het registreren van de werkelijkheid, maar ook nader onderzoek, analyse, duiding. Dat komt in deze documentaire niet expliciet naar voren.

Zo bleven er twee nominaties over ter beoordeling: het stuk dat Yvonne van de Meent schreef voor *het Onderwijsblad*: 'Spaartegoeden groeien, investeringen dalen' en het artikel van Anja Vink voor *M* van NRC Handelsblad 'Dit onderwijs vergroot de achterstand'. Twee stukken die beide zijn geschreven in heldere taal en zeker gezien de lengte van de stukken, prachtig zijn opgebouwd.

Maar verder zijn ze moeilijk te vergelijken.

Het ene verhaal is gebaseerd op knap en grondig journalistiek onderzoek, waarbij een onderzoeksmethode is gebruikt die maar weinig journalisten beheersen, namelijk data-analyse. Er zijn nieuwe feiten gevonden over de financiering van scholen, die belangrijk zijn voor het denken over onderwijs.

Het andere verhaal is gebaseerd op traditionele journalistiek, waarbij tal van bronnen zijn aangeboord om de werkelijke oorzaak van de segregatie in het onderwijs bloot te leggen: het onderwijs zelf. Ook hierbij zijn nieuwe feiten aan het licht gekomen die belangrijk zijn voor het denken over onderwijs.

De winnaar

Uiteindelijk heeft de jury gekozen voor het verhaal dat – in onze ogen - het onderwerp aankaart van het zwaarste maatschappelijke gewicht: de segregatie in het onderwijs. De auteur is erin geslaagd om een ingewikkeld onderwijsvraagstuk, waarover meestal slechts in oneliners wordt gesproken, neer te zetten in een betrokken en genuanceerd verhaal. Daarbij is ze geen koele waarnemer, maar toont zich een geëngageerd journalist. Haar engagement gaat echter niet ten koste van de kwaliteit en objectiviteit van haar verhaal.

Onderwijsjournalistiek vormt een belangrijke voedingsbron voor de publieke opinie over onderwijs. Dit stuk laat zien hoe dat kan met de nodige zorgvuldigheid, betrokkenheid en toegankelijkheid. Daarom zet het een standaard voor de kwaliteit van onderwijsjournalistiek.

De winnaar van de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2008 is

Anja Vink

Met het artikel 'Dit onderwijs vergroot de achterstand' Gepubliceerd in *M* van NRC Handelsblad op 1 september 2007

De jury van de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek
Marjan Agerbeek
Rob Knoppert
Marc Vermeulen

6 oktober 2008